

Finansdepartementet
Postboks 8008 - Dep.
0030 OSLO

Dato: 25.01.2017
Vår ref.: 16-1494/HH
Deres ref.: 16/4112 SL TV/MaH

Høringsuttalelse - endret beskatning av fondskonto

Finans Norge viser til Finansdepartementets brev av 27.10.16 om forslag til endringer i skattereglene for fondskonto.

Finans Norges hovedsynspunkter:

- Finans Norge er enig i at investeringer som reelt sett er aksjeinvesteringer i utgangspunktet bør skattlegges på en ensartet måte.
- På denne bakgrunn støtter vi forslaget om at investeringer i aksjer gjennom fondskonto ikke lenger skal skattlegges etter reglene for kapitalforsikringer, når forsikringselementet er under den angitte terskel.
- Slik vi forstår departementets forslag, vil sparing i fondskonto på enkelte punkter komme dårligere ut skattemessig særlig sammenlignet med sparing i aksjesparekonto, men også sammenlignet med sparing i verdipapirfond. Vi vurderer dette som uheldig.
- Ulikheten i beskatningsregler gjelder spesielt ved delvis tilbakekjøp. Delvis innløsning av fondskonto bør etter vår oppfatning behandles etter tilsvarende regler som gjelder for innløsning av andeler i verdipapirfond, det vil si etter gevinst-/tapsreglene.
- Vi legger til grunn og slutter oss til at den nylig vedtatte verdsettelsesrabatten ved formuesligningen for aksjer og driftsmidler også vil omfatte aksjeandelen i fondskontoer.
- Vi er enig i at innehavere av fondskontoer bør få skjermingsfradrag etter de samme kriterier som gjelder for investorer i verdipapirfond. Siden aksjer på en fondskonto ikke har vært omfattet av skjermingsregler tidligere, bør det gis en overgangsregel som bidrar til å kompensere for dette.

- Ved delvis gjenkjøp av fondskonto bør det innbetalte beløpet anses realisert først, i tråd med det som vil gjelde for aksjesparekonto, og avkastningen bør komme til beskatning først når det innbetalte beløpet er realisert.
- Tidspunktet for beregning av aksjeandel som følger av de nye skattereglene for verdipapirfond (inntektsårets begynnelse) passer ikke like godt for en fondskonto som for et verdipapirfond. Vi mener at reglene for beregning av aksjeandel på en fondskonto bør reflektere en mer reell aksjeandel på fondskontoen gjennom avtaleperioden.
- Det bør presiseres i lovtekst at for at en fondskonto skal kunne beskattes etter reglene for kapitalforsikringer, må forsikringselementet «til enhver tid» utgjøre minst 50 prosent av gjenstående sparebeholdning.

Innledning og bakgrunn

Aksjeinvesteringer gjennom kapitalforsikringer i forsikringsselskap skattlegges i dag etter reglene som gjelder for kapitalforsikringer selv om forsikringselementet er lite. Etter departementets vurdering er det uheldig at noe som reelt sett er en aksjeinvestering, skattlegges etter reglene som gjelder for kapitalforsikringer. Departementet mener at det som reelt sett er aksjeinvesteringer, bør skattlegges på en ensartet måte, og foreslår derfor at investeringer i aksjer gjennom kapitalforsikring skal skattlegges på tilsvarende måte som investeringer i verdipapirfond, når forsikringselementet er lite. Departementet foreslår at slik skattlegging skal skje når mindre enn 150 prosent av gjenstående sparebeholdning på forsikringskontoen blir utbetalt ved investors død eller uførhet (gjenstående sparebeholdning med mindre enn 50 prosent forsikringstillegg). En slik avgrensning vil innebære at skattlegging etter reglene for kapitalforsikringer forbeholdes investeringer med et visst forsikringselement.

Med virkning fra og med 2016 er det vedtatt nye skatteregler for verdipapirfond. De nye reglene innebærer at aksjer i verdipapirfond skattlegges tilsvarende som direkteide aksjer (aksjonærmodellen og fritaksmetoden), mens rentepapirer skattlegges etter vanlige kapitalbeskatningsregler.

Departementet foreslår at de nye reglene for beskatning av fondskonto skal gjelde med virkning fra og med inntektsåret 2018. En slik ikrafttredelse vil etter departementets vurdering gi involverte selskaper og investorer rimelig tid til å tilpasse seg det nye regelverket.

Finans Norges merknader

Generelt

Fondskonto har i løpet av de senere årene blitt en populær spareform i Norge. Gjennom dette kombinerte investerings- og forsikringsproduktet kan kunden enkelt og fleksibelt kjøpe og selge aksjer, rentepapirer, andeler i verdipapirfond og bankinnskudd. Utbetaling av avkastning blir etter gjeldende regler beskattet som renteinntekt, selv om deler av eller hele avkastningen er knyttet til aksjeinvesteringer. Til gjengjeld får kunden ikke skjermingsfradrag. Avkastningen blir ikke beskattet før kunden eventuelt tar midler ut av kontoen. I tillegg vil vi fremheve at fondskonto er en forbrukervennlig spareform. Skattereglene for verdipapirfond kan oppleves som kompliserte særlig for småsparere.

Finans Norge mener at skattesystemet bør inneholde incentiver som bidrar til å øke interessen for langsiktig sparing. Vi viser til at nordmenn stadig lever lenger, og at pensjonsreformen gjør det nødvendig at man i tillegg til folketrygd og tjenestepensjon har egne midler å leve av i alderdommen.

Det bør motiveres til å spare langsiktig i aksjer og andre verdipapirer fremfor i fast eiendom. Vi vurderer innføringen av en ordning for langsiktig sparing i børsnoterte aksjer og andeler i aksjefond (aksjesparekonto) som et godt tiltak. Regelverket for aksjesparekonto går ut på at gevinster ved salg av aksjer, egenkapitalbevis og andeler i aksjefond ikke skattlegges i salgsåret, men først når de tas ut fra kontoen. Personlige aksjonærer kan dermed reinvestere gevinstene i andre aksjer, egenkapitalbevis eller fondsandeler uten at dette utløser beskatning. Ved uttak fra kontoen anses kontohaverens innskudd som det som tas ut først. Uttak utover det som er skutt inn på kontoen, skattlegges som aksjegevinst hos kontohaveren. Det vi si at det gis fradrag for skjerming før inntekten oppjusteres og legges til i alminnelig inntekt. Etter vår oppfatning bør det tilsiktes en tilsvarende innretning på skattereglene for fondskonto.

Beskatning av utbetalinger fra fondskontoen

Finans Norge er enig i at investeringer som reelt sett er aksjeinvesteringer i utgangspunktet bør skattlegges på en ensartet måte. På denne bakgrunn støtter vi forslaget om at investeringer i aksjer gjennom fondskonto ikke lenger skal skattlegges etter reglene for kapitalforsikringer, når forsikringselementet er under den angitte terskel. Slik vi forstår departementets forslag, vil sparing i fondskonto på enkelte punkter komme dårligere ut skattemessig særlig sammenlignet med sparing i aksjesparekonto, men også sammenlignet med sparing i verdipapirfond. Vi vurderer dette som uheldig. Ulikheten i beskatningsregler gjelder spesielt ved delvis tilbakekjøp. Vi viser til at departementet jf. nedenfor synes å foreslå at enhver utbetaling som ikke er knyttet til endelig opphør av kontoforholdet skal

beskattes tilsvarende som utdeling fra verdipapirfond, det vil si enten som aksjeutbytte eller renteinntekt etter skatteloven § 10-20 tredje ledd.

Følgende er uttalt på side 6 i høringsnotatet: «Alle utbetalinger fra fondskontoen som ikke er knyttet til opphør av kontoforholdet, skal skattlegges likt med utbetalinger fra verdipapirfond. Ved opphør av kontoforholdet skal det gjennomføres et skattemessig realisasjonsoppgjør tilsvarende som ved realisasjon av andel i verdipapirfond.»

Slik vi oppfatter forslaget innebærer dette at engangsutbetalinger av hele saldoen anses – som etter gjeldende rett – for å være en realisasjon av kontoen. Dette gjelder både når utbetalingen skjer ved avtalt opphør og der utbetalingen skjer fordi forsikringstilfellet inntreffer, det vil si ved forsikringstakers død eller uførhet. Engangsutbetalingen av hele saldoen, det vil si opphør av saldo, foreslås beskattet tilsvarende som ved realisasjon av andel i verdipapirfond.

Vi finner det noe uklart hvordan utbetalinger fra fondskontoer som ikke er knyttet til opphør av kontoforholdet skal vurderes i relasjon til realisasjonsbegrepet. I forsikringsrettslig terminologi er utbetaling av sparesaldoen på kapitalforsikringssaldoen over flere terminer, ansett for å være delvis gjenkjøp av forsikringen. Etter gjeldende rett blir slike utbetalinger behandlet som delvis realisasjon av fondskontoen der innbetalt premie fordeles over antall utbetalinger, jf. Ot.prp. nr. 68 (2003-2004) punkt 2.3.4.1. Departementet synes som nevnt å foreslå en endring av behandlingen av delvis gjenkjøp ved å foreslå at enhver utbetaling som ikke er knyttet til endelig opphør av kontoforholdet skal beskattes tilsvarende som utdeling fra verdipapirfond, det vil si enten som aksjeutbytte eller renteinntekt. Det synes å gjelde også i tilfeller der fondskontoen ikke har hatt positiv avkastning eller avkastningen har vært negativ.

«Opphør av kontoforholdet» er et begrep som verken benyttes i skatteloven eller forsikringsavtaleloven. Utbetaling fra en kapitalforsikringskonto skjer enten ved hel eller delvis oppsigelse av forsikringskontrakten. Gjennom dette tilbakebetales hele eller deler av det innestående sparebeløpet. Sparebeløpet er summen av innbetalt premie, og positiv eller negativ avkastning.

Gjenkjøp av fondskonto har klare likhetstrekk med innløsning av verdipapirfond. Også innløsning av verdipapirfond kan skje helt eller delvis, og beskatningen av utbetalingene følger gevinst-/tapsreglene. Delvis gjenkjøp av fondskonto bør derfor etter vår oppfatning behandles etter realisasjonsreglene som etter gjeldende rett. Dersom delvis gjenkjøp av fondskonto ikke anses som realisasjon som følger gevinst-/tapsreglene, vil det skapes en betydelig ulikhet mellom beskatning av investeringer i verdipapirfond og beskatning av investeringer i kapitalforsikringer, noe som ikke samsvarer med det som er tilsiktet med de

nye reglene. Det vil kunne gi svært urimelige utslag for fondskontohavere dersom hver utbetaling skal beskattes som en utdeling fra et verdipapirfond, med fradrag for beregnet skjerming, men uten fradrag for innbetalt premie.

For eksempel vil en person som har hatt negativ avkastning på sin kapitalforsikring, likevel bli skattlagt for utbetalinger som om det er avkastning. Det fremstår som et lite rimelig resultat og skaper ikke nøytralitet mellom ulike investeringsformer. Det vil også kunne lede til forserte opphør av slike avtaler, noe som står i motstrid til ønsket om å bidra til økt langsiktig sparing.

En ganske vanlig situasjon er at forsikringstaker har avtalt utbetaling over et gitt antall år, for eksempel i 10 år fra fylte 67 år. Slik vi oppfatter forslaget vil all utbetaling frem til siste utbetaling bli utbytte-/rentebeskattet, selv der gjenstående saldo er lavere enn innbetalt premie.

Et annet tilfelle der virkningen av departementets forslag etter vår oppfatning vil være utilsiktet, er hvor det har vært utbetalinger som overstiger innbetalt premie og avkastning, og forsikringstaker dør før siste utbetaling. Det vil da oppstå et skattemessig tap. Tapet er en skatteposisjon som kun enearving, dødsbo og gjenlevende ektefelle og samboer som overtar boet uskiftet kan nyttiggjøre seg, jf. skatteloven § 9-7. Dør forsikringstaker tidlig på året og andre inntekter er lavere enn tapet, vil dødsboet ikke kunne avregne tapet mot andre inntekter.

Videre må det tas i betraktning at det er svært få aksjefond og kombinasjonsfond som i praksis er utdelende, selv om de nye reglene for beskatning av verdipapirfond legger opp til det. Dette innebærer at den foreslåtte løsning med full beskatning av utdeling fra fondskonto vil gi store forskjeller mellom beskatning av investeringer i aksjer gjennom fondskonto og beskatning av investeringer i aksjer i verdipapirfond. Departementets intensjon om likere beskatning av ulike former for aksjeinvesteringer vil følgelig ikke oppnås. Tvert imot vil det oppstå fire ulike varianter når man også tar den nye ordningen med aksjesparekonto med i betraktningen.

Finans Norge kan ikke se at det er noen grunn til å behandle delvis gjenkjøp av kapitalforsikring annerledes enn innløsning av verdipapirfondsandeler. Vi ber derfor om at det presiseres at også delvis gjenkjøp av fondskonto anses som realisasjon der beskatningen av utbetalinger følger gevinst-/tapsreglene.

Vi foreslår følgende endring i utkastet til nytt tiende ledd i skatteloven § 10-20:

«Investering i verdipapir gjennom kapitalforsikring skattlegges på tilsvarende måte, når det ved investors død eller uførhet blir utbetalt mindre enn 50 prosent tillegg til gjenstående sparebeholdning på forsikringskontoen. *Hel eller delvis gjenkjøp av kapitalforsikring er å anse som realisasjon og følger reglene i fjerde og syvende ledd ovenfor.*»

Verdsettelsesrabatt i formuesskatten

Det innføres fra 2017 en verdsettelsesrabatt ved formuesligningen for aksjer og driftsmidler. Verdsettelsesrabatten vil være 10 prosent i 2017 og deretter øke til 20 prosent i 2018. Rabatten skal gjelde for beregningen av formuesskattegrunnlaget på driftsmidler, aksjer, egenkapitalbevis, andeler i deltakerlignede selskaper og aksjeandelen av andeler i verdipapirfond. Vi legger til grunn og slutter oss til at verdsettelsesrabatten også vil omfatte aksjeandelen i fondskontoer.

Skjermingsfradrag

Vi er enig i at innehavere av fondskontoer bør få skjermingsfradrag etter de samme kriterier som gjelder for investorer i verdipapirfond. Samtidig vil vi peke på at forslaget i denne sammenheng vil kunne føre til at det oppstår en skjevhet sammenlignet med andre former for aksjeinvesteringer, da skattytere som har plassert midler i fondskonto før 01.01.18 ikke tidligere har opparbeidet skjerming på de oppsparte midlene. Vi mener at det bør gis en overgangsregel for disse fondskontohaverne som bidrar til større grad av likebehandling av de ulike investeringsalternativene.

Innbetalinger til fondskonto, delvis gjenkjøp og forholdet til FIFU-prinsippet

Departementets høringsnotat omtaler ikke hvordan premieinnbetalinger på en fondskonto skal behandles. Dette spørsmålet må ses i sammenheng med hvordan delvis gjenkjøp av fondskonto skal beskattes. Vi mener som nevnt at delvis gjenkjøp av fondskonto må anses som en realisasjon som skal følge reglene om realisasjonsbeskatning, mens departementet synes å foreslå at enhver utbetaling som ikke er knyttet til endelig opphør av kontoforholdet skal beskattes tilsvarende som utdeling fra verdipapirfond. Våre kommentarer må ses i lys av denne usikkerheten.

Vi er enig med departementet i at det som reelt sett er aksjeinvesteringer bør skattlegges så likt som mulig, uavhengig av hvilken produktform inntektene er knyttet til. Det riktige sammenligningsgrunnlaget for en fondskonto vil etter vårt syn være beskatningsreglene for verdipapirfond og aksjesparekonto. Vi har i kommentarene under tatt utgangspunkt i at siktemålet er å oppnå stor grad av likhet i skattereglene for de nevnte spareformene.

Det er vanlig å foreta faste innbetalinger til en fondskonto. Ut fra likhetsbetraktninger til skattereglene for verdipapirfond – som det i høringsnotatet er forutsatt skal legges til grunn også i den skattemessige behandlingen av fondskonto - er det naturlig å anse nye innbetalinger på en fondskonto som et nytt erverv av en andel i fondskontoen. Da skal også FIFU-prinsippet («først inn – først ut») gjelde.

I verdipapirfond vil en andelseiers innskudd til enhver tid være investert likt uavhengig av når innskuddene er foretatt. Det er fondskontoens natur som et unit link-produkt der forsikringsselskapet ikke har gitt avkastningsgaranti, at fondskontohaver i utgangspunktet fritt kan bestemme hvordan innbetalte premier skal investeres blant de verdipapirer som er tilgjengelige for produktet. Betalinger gjort på samme fondskonto til forskjellige tidspunkter kan derfor være investert ulikt. Fondskontohaver kan dessuten foreta reallokeringer uten gjenkjøp og ved delvis gjenkjøp velge hvilke investeringer gjenkjøpet skal belaste. Det er derfor i mange tilfeller vanskelig å identifisere hvilke investeringer i fondskontoen som kan knyttes til de ulike innbetalinger til fondskontoen. Å praktisere et strengt FIFU-prinsipp vil måtte by på utfordringer.

Det er etter vår oppfatning tre måter å løse dette på: i) departementets forslag om at alle utbetalinger (delvis gjenkjøp) inntil opphør av kontoen, behandles som utdeling fra verdipapirfond (avkastning), ii) tilsvarende som ordningen for aksjesparekonto hvor det legges opp til å anse kontohaverens innskudd på kontoen som det som tas ut først og iii) dagens ordning for fondskonto som innebærer at ved gjenkjøp tas en forholdsmessig andel av innbetalt premie og avkastning ut fra fondskontoen.

Våre synspunkter på modell i) har vi omtalt over. Vi mener at modell ii) bør velges. Fondskonto og aksjesparekonto vil ha mange fellestrekk og bør derfor underlegges mest mulig like regler for beskatning. Også modell iii) vil etter vårt syn være et bedre alternativ enn modell i).

Behandlingen av innbetalinger og delvis gjenkjøp får ikke bare betydning for hvordan og når gevinst/tap skal beregnes, men vil også være av betydning for fastsetting av skjermingsgrunnlag og beregning av aksjeandel ved delvis gjenkjøp av fondskontoen.

Fastsettelse av aksjeandel

Det følger av de nye skattereglene for verdipapirfond at aksjeandelen ved utdelinger fra fondet, skal beregnes ut fra forholdet mellom verdien av aksjer og andre verdipapirer ved inntektsårets begynnelse. Det er i høringsnotatet lagt til grunn at dette også skal gjelde for fondskontoer. Finans Norge vil peke på at forsikringstakers individuelle forvaltningsrett i en fondskonto, gjør at produktet er noe annerledes enn investering i et verdipapirfond. Det

skaper noen utfordringer når man skal forsøke å lage tilnærmet like skatteregler for disse produktene.

Tidspunktet for beregning av aksjeandel og skjermingsgrunnlag som følger av de nye skattereglene for verdipapirfond passer ikke like godt for en fondskonto som for et verdipapirfond. Og om en ny innbetaling på en fondskonto anses som et nytt erverv, må det også tas stilling til om det nye ervervet skal vurderes isolert med hensyn til beregning av aksjeandel, eller om aksjeandelen skal beregnes samlet for hele fondskontoen. Det legges på generelt grunnlag til grunn at aksjeandelen i en fondskonto skal beregnes på bakgrunn av den aksjeandel som er innrapportert den 1.1. hvert år per underliggende fond i fondskontoen.

Vi mener at reglene for beregning av aksjeandel på fondskontoen bør reflektere en mer reell aksjeandel på fondskontoen gjennom avtaleperioden. Dette kan for eksempel gjennomføres ved at aksjeandelen for fondskontoen ved gjenkjøp beregnes som et vektet gjennomsnitt av fastsatt aksjeandel per 1.1 hvert år i hele fondskontoens levetid, eller fra 01.01.18 for avtaler som er omfattet av den foreslåtte overgangsregelen. Skjermingsgrunnlaget bør i så fall fastsettes på samme måte.

Et enda mer reelt resultat får man dersom aksjeandelen fastsettes hver måned og denne vektet i henhold til antall måneder investeringen har vært foretatt. Dette medfører imidlertid et stort lagringsbehov per avtale, da det må holdes oversikt over den månedlige aksjeandelen på fondskontoen gjennom hele fondskontoens levetid, og man må benytte dette materialet i beregningen av aksjeandel ved gjenkjøp. Historisk aksjeandel må også opplyses ved flytting av en fondskonto til et annet livselskap. Dersom datagrunnlaget som må overføres ved flytting blir for stort, er det sannsynlig at livselskapene ikke lenger vil tilby flytting av dette produktet. Vi kan da risikere at flyttemarkedet for fondskonto opphører. Sammenlåing av fondskontoer vil også bli vanskeligere å gjennomføre jo oftere aksjeandelen skal fastsettes.

Forsikringselementet i kapitalforsikring

Kapitalforsikringer har tradisjonelt sett vært tegnet på forskjellige måter, og det er ikke gitt at forsikringselementet alltid er en viss prosentandel av sparebeholdning. Kapitalforsikringer vil i fremtiden kunne benyttes som et alternativ til rene risikoforsikringer, og det kan da være ønskelig å forsikre et fast kronebeløp. Dersom forsikringssummen er oppgitt som et fast kronebeløp, vil forsikringselementet som prosentandel av sparebeholdningen kunne variere fra år til år, og forholdstallet mellom forsikringselement og sparebeholdning vil påvirkes av både innbetalinger til kapitalforsikringen/fondskontoen og svingninger i markedet. Det vil dermed kunne variere fra et år til et annet om forsikringssum er større enn 50 prosent av sparebeholdning ved død/uførhet eller ikke.

Videre kan noen selskaper ønske å tilby et produkt som knytter rett til betalingsfritak ved arbeidsuførhet opp mot den løpende spareplan. Dersom kunden blir ufør tidlig i avtaleperioden kan forsikringselementet per innvilget betalingsfritak omfatte praktisk talt hele saldoen når utbetalingstidspunktet inntreffer. Hvis uførheten inntreffer sent i spareperioden vil forsikringselementet utgjøre en langt mindre andel av sparebeholdningen.

Det er behov for en nærmere avklaring av hvordan slike kapitalforsikringer/fondskontoer som nevnt ovenfor skal beskattes. Dersom det er hensikten at også disse kapitalforsikringene skal skattlegges etter reglene som foreslås i høringsnotatet, bør det presiseres i lovtekst at for at en fondskonto skal kunne beskattes etter reglene for kapitalforsikringer, må forsikringselementet «til enhver tid» utgjøre minst 50 prosent av gjenstående sparebeholdning.

Bruken av begrepet «investor»

I forslaget til nytt tiende ledd i skatteloven § 10-20 er formuleringen «ved investors død eller uførhet» benyttet. På kapitalforsikringer er det forsikringsselskapet som investerer pengene og står som eier av de underliggende fond. Det er videre forsikringstaker som har fullstendig disposisjonsrett over investert kapital, og frihet til å gjøre fondsendringer og gjenkjøp på avtalen. Den som forsikringen er knyttet til kan være en annen person enn forsikringstaker. Vi foreslår derfor at begrepet «forsikrede» benyttes i lovteksten i stedet for begrepet «investor».

*****

Finans Norge foreslår at departementet foretar en nærmere vurdering av de uavklarte spørsmålene vi har pekt på og sender et nytt forslag ut på høring. Vi tar gjerne et møte med departementet for å utdype synspunktene våre ytterligere.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Tone Meldalen
fagdirektør

Herborg Horvei
fagsjef